

4. Зорин В.М. К проблеме пересадки почек от трупов / В.М. Зорин, Н.И. Неволин. // Проблемы экспертизы в медицине. – Ижевск : Экспертиза, 2001. – № 1. – С. 10–12.
5. Новоселов В.П. Правовое регулирование профессиональной деятельности работников здравоохранения / В.П. Новоселов, Л.В. Канунникова. – Новосибирск : Изд-во НГОНБ, 2000. – 256 с.
6. Стеценко С.Г. Регламентация донорства как фактор правового регулирования трансплантации органов и тканей человека / Медицинское право и этика. – 2000. – № 2. – С. 44–53.
7. Красновский Г.Н. Актуальные вопросы правового регулирования трансплантации органов и тканей в Российской Федерации / Г.Н. Красновский // Государство и право. – 1993. – № 12. – С. 68–73.

УДК 347.61

ДОГОВОРИ ПОДРУЖЖЯ СТОСОВНО ЇХНЬОГО СПІЛЬНОГО ТА РОЗДІЛЬНОГО МАЙНА

Михальнюк О.В.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри цивільного права юридичного факультету
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглядаються проблеми договірної регулювання відносин подружжя щодо користування та розпорядження їхнім спільним і роздільним майном. Досліджено правову природу та особливості договорів про поділ майна подружжя; про виділ майна (частки) зі спільного майна подружжя; про користування їхнім спільним та роздільним майном; про відчуження частки без її виділу.

Ключові слова: майнові договори подружжя, поділ майна подружжя, виділ майна (частки), користування подружнім майном, відчуження частки без її виділу.

Мыхальнюк О.В. / ДОГОВОРЫ СУПРУГОВ ОТНОСИТЕЛЬНО ИХ ОБЩЕГО И РАЗДЕЛЬНОГО ИМУЩЕСТВА / Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина

В статье рассматриваются проблемы договорного регулирования отношений супругов относительно пользования и распоряжения их общим и раздельным имуществом. Исследована правовая природа и особенности договоров о разделе имущества; о выделении имущества (доли) из общего имущества супругов; о пользовании их общим и раздельным имуществом; об отчуждении части без ее выделения.

Ключевые слова: имущественные договоры супругов, раздел имущества супругов, выделение имущества (части), пользование супружеским имуществом, отчуждение части без ее выделения.

Mykhalniuk O.V. / CONTRACTS BETWEEN SPOUSES CONCERNING THEIR SEPARATE AND COMMUNITY PROPERTY / Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

In the article are presented problems of contract regulation of property relations between spouses. During the modern times in Ukraine it is necessary to mention about the crucial changes in approaches to regulation of property relations between spouses oriented on widening of the sphere of dispositive regulation. Acting Family Code of Ukraine determines new constructions – the contract on division of community property of spouses; on separation property (share) of community property; on using their separate and community property; on disposal of share without it separation.

It is proposed classification of the contracts on spouses property. According this classification all contracts in this sphere are divided in two groups: a) contracts on determination and changes of the statutory matrimonial property regime; b) contracts, which termed the order of using separate and community property.

The author determined legal nature and specifics of the contracts on division of community property of spouses in the family law of Ukraine. The main attention is paid to the issues of determination of conditions, forms and object in the contract, implementation and termination of the contract, rights and responsibilities.

It is proved that the contract on division of community property stay apart from the contract on separation property (share) of community property of spouses and the contract on disposal of share without it separation.

Key words: contracts on spouses property, division of spouses property, separation property (share), using of spouses property, disposal of share without it separation.

Нерідко у подружжя під час перебування у шлюбі виникає потреба здійснити певні юридичні дії щодо майна, що є у них в наявності (набуте до укладення шлюбу або під час шлюбу) та має певний правовий режим (належить до числа спільного або роздільного майна). Доволі часто у подружжя виникає потреба змінити правовий режим майна: визнати роздільне майно спільним, спільне – роздільним і т. д.; здійснити його поділ, виділити частку зі спільного майна, визначити порядок користування тощо. Більшість із цих відносин можуть бути врегульовані на договірних засадах. Із цією метою у чинному сімейному законодавстві України передбачено низку майнових договорів подружжя.

Проте на практиці учасники сімейних правовідносин доволі часто не поінформовані про свої права укласти відповідний договір, що в кінцевому підсумку призводить до необхідності вирішувати спірні сімейні питання в суді. І, на жаль, не завжди вдається захистити порушені майнові та/або особисті немайнові права учасників судового процесу. До того ж аналіз наявної судової практики дає

підстави зазначити, що основну категорію судових справ у сфері договірної регулювання майнових відносин подружжя складають спори щодо порушення порядку укладення сімейно-правових договорів, їх зміни та розірвання, а також визнання недійсними.

Така ситуація пов'язана, в першу чергу, із тим, що відповідні майнові договори подружжя здебільшого лише поіменовані в чинному СК України. Детальна законодавча регламентація відсутня, а наявних теоретичних досліджень, на жаль, недостатньо, щоб заповнити існуючий законодавчий вакуум. У єдиній кандидатській дисертації з аналізованої тематики В. К. Антошкіної «Договірне регулювання відносин подружжя» (Харків, 2006) розглянуті лише деякі аспекти відповідних майнових договорів подружжя в сімейному праві України, а за останні майже десять років з моменту її захисту відбулися значні зміни у правозастосуванні норм СК України на практиці.

Усе вищесказане зумовлює потребу системного підходу у дослідженні майнових договорів подружжя в сімей-

ному праві України, їх класифікації, визначення правової природи та характерних ознак, суб'єктного складу, поняття та змісту.

Правовий режим спільності майна подружжя, закріплений у чинному СК України, передбачає певну координацію дій подружжя. Інструментом такої координації в сімейному праві України служать договори про визначення правового режиму подружнього майна. Усі майнові договори, включені в цю групу, можуть стосуватися його поділу (виділу частки), передачі від одного подружжя іншому або визначення порядку користування майном.

До поіменованих договорів подружжя щодо їхнього майна належать такі їх види:

– договір про поділ майна подружжя (ст. 69 СК України);

– договір про виділ майна (частки) одного з подружжя зі складу всього майна подружжя (ч. 2 ст. 69 СК України);

– договір про відчуження одним із подружжя на користь другого подружжя частки у праві спільної власності без виділу цієї частки (ч. 2 ст. 64 СК України);

– договір про визначення порядку користування майном (ст. 66 СК України).

Характерним для цієї групи договорів є те, що їх предметом виступає майно, що є в наявності на момент укладення подружжям договору. Це майно вже має певний правовий режим (належить до числа спільного або роздільного). У зв'язку з цим метою договору подружжя є зміна такого режиму (визнання роздільного майна спільним, спільного роздільним і т. д.). Сюди ж включаються і договори про встановлення порядку користування майном подружжя. Ці угоди хоча й не змінюють правового режиму майна, проте спрямовані на встановлення певного порядку та особливостей його використання.

У зв'язку з наведеним практичне значення має класифікація договорів стосовно подружнього майна, відповідно до якої виокремлюються:

а) договори, спрямовані на встановлення та зміну правового режиму майна подружжя (про поділ майна, про виділ частки одного з подружжя зі складу всього майна, про відчуження одним із членів подружжя на користь іншого своєї частки у праві спільної сумісної власності без виділу цієї частки);

б) договори, що визначають порядок користування майном (спільним та/або роздільним).

У подружжя, що перебуває у шлюбі, нерідко виникає потреба виділити частину майна у власність чоловіка чи дружини або здійснити поділ усього подружнього майна (для ведення бізнесу, з метою передачі частини подружнього майна у заставу, іпотеку тощо). Вказані майнові маніпуляції можна здійснити як під час перебування чоловіка та дружини у шлюбі, так і після його припинення, уклавши при цьому договір про поділ спільного майна подружжя або договір про виділ частки майна одного з подружжя зі складу всього майна.

Серед договорів, які входять до цієї групи, основне місце займає договір про поділ майна подружжя, який найбільш поширений у договірній практиці подружжя в Україні.

Як слушно зазначає В.Ф. Маслов, поділ спільного майна подружжя – це один зі способів припинення права спільної сумісної власності подружжя на вимогу одного або обох із подружжя. Сутність поділу полягає в тому, що спільне майно розподіляється між подружжям, у результаті чого спільна власність припиняється і кожен із членів подружжя стає власником частки, яка виділяється [1, с. 28].

Нормативне визначення договору про поділ майна подружжя у законодавстві відсутнє. В юридичній літературі наводяться такі визначення, які розкривають різні його аспекти. Т.О. Ариванюк визначає договір про поділ спільного майна подружжя як угоду (дії), спрямовану на при-

пинення режиму спільності на майно, нажите громадянами, які перебувають або перебували у шлюбі [2, с. 117]. І.В. Жилінкова вказує, що поділ спільного майна є договором, спрямованим на припинення режиму спільності подружнього майна і встановлення права приватної власності кожного з подружжя стосовно визначених договором речей [3, с. 77]. К.О. Граве наголошує на тому, що за своєю суттю вказаний правочин буде спільним розпорядженням подружжям своїм спільним майном [4, с. 60].

Договір про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності, є двостороннім, консенсуальним та відплатним. Сторонами вказаного договору є чоловік та дружина, шлюб між якими зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану, а також особи, шлюб між якими розірвано у встановленому законом порядку.

Договір про поділ спільного майна може бути укладено тільки після реєстрації шлюбу, оскільки поділу підлягає майно, яке вже стало спільною власністю подружжя. Цим договір про поділ спільного майна відрізняється від шлюбного договору, в якому встановлюється режим майна подружжя, що ними буде придбано в майбутньому. Характерною особливістю даного договору є те, що майбутнє майно подружжя, тобто те, яке відсутнє на момент укладання договору і буде належати подружжю лише в майбутньому, не може складати його предмет.

Сімейне законодавство не містить чітких приписів щодо форми укладення даного правочину. У ч. 2 ст. 69 СК України міститься застереження про те, що договір про поділ житлового будинку, квартири, іншого нерухомого майна, а також про виділ нерухомого майна дружині, чоловікові зі складу всього майна подружжя має бути нотаріально посвідчений. Це дозволяє розглядати нотаріально посвідчений договір як правостановлюючий документ, на підставі якого здійснюється реєстрація права власності на об'єкти нерухомості. Правила щодо нотаріального посвідчення вказаного договору містяться також у пп. 4.4.–4.6 глави 5 розділу 2 наказу Міністерства юстиції України № 296/5 від 22.02.2012 «Про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України». Відсутність нотаріального посвідчення у цьому випадку тягне його недійсність.

Водночас СК України не містить спеціальних норм щодо форми договору, предметом якого не є житловий будинок, квартира, інше нерухоме майно. Цілком логічним виглядає застосування у даному разі загальних правил щодо форми правочину, передбачених ст.ст. 205–208 ЦК України, виходячи з яких подружжя може скористатися як усною, так і письмовою формою. Безумовно, подружжя не позбавляється права здійснити нотаріальне посвідчення договору про поділ спільного майна, навіть якщо в його складі взагалі немає об'єктів нерухомості.

СК України також не визначає умов, які повинні міститися в даному договорі. У правовій літературі по-різному визначається зміст договору подружжя про поділ їхнього майна. Одні автори вважають, що подружжя може здійснити поділ на свій розсуд у повному обсязі [5, с. 33], інші визнають за ними лише право на вибір способу поділу майна [6, с. 98]. На думку К.О. Граве, якщо спільне майно подружжя ділиться за домовленістю між ними, то подружжя самостійно визначає: порядок поділу, розмір тієї частки у спільному майні, що отримає кожен із подружжя, конкретні речі, які одержить чоловік чи дружина, можливість грошову компенсацію, яку виплатить один із членів подружжя іншому за речі, котрі не можна поділити та які залишає за собою чоловік чи дружина [4, с. 60].

На думку О.В. Дзери, вказаний договір повинен включати дві групи умов: щодо часток або пропорцій, в яких здійснюється поділ, та предметний поділ речей, які входять до складу спільного майна [7, с. 56]. Водночас подружжя може обмежитися лише розподіленням між собою конкретних речей і не визначати розмір частки, але не

навпаки. Це пояснюється тим, що наслідком такого поділу є виникнення права власності кожного з подружжя на індивідуально визначені речі [8, с. 426].

На наш погляд, договір про поділ подружнього майна повинен містити умови про: а) предметний перелік конкретних речей, інших об'єктів, які входять до складу спільного майна, що підлягає поділу; б) характеристику та вартість кожного об'єкта, що підлягає поділу; в) частки або пропорції, в яких здійснюється поділ майна подружжя; г) способи поділу майна.

Дуже важливим при укладенні договору є питання визначення переліку спільного майна, що підлягає поділу. Необхідно встановити обсяг спільно нажитого майна, що є на момент поділу, а також з'ясувати джерела придбання останнього. Зокрема, необхідно виділити з усієї маси майна те, яке набуто подружжям за час шлюбу. При цьому не підлягає включенню у поділ роздільне майно подружжя відповідно до СК України та майно, набуто винятково для задоволення потреб дітей (дитячі меблі, вклади, внесені на ім'я дитини).

Щодо характеристики кожного предмета, що входить до переліку спільного майна, варто враховувати вимоги чинного законодавства України. Зокрема, у тому випадку, якщо об'єктом договору є нерухоме майно, необхідно вказати дані, які дозволяють чітко визначити тип (призначення) об'єкта (житловий будинок, квартира, приміщення, об'єкт незавершеного будівництва тощо), його адресу та місцезнаходження. У договорі про поділ майна також має встановлюватися дійсна його вартість на момент поділу з урахуванням таких чинників, як знос, втрата споживчих якостей, інфляція тощо.

На практиці також може виникнути питання про межі свободи у визначенні розміру часток у спільному майні подружжя та порядку проведення поділу. На наш погляд, у даній ситуації слід виходити з того, що чинне сімейне законодавство України не встановлює жодних вимог щодо здійснення добровільного поділу майна, адже подружжя таким чином реалізує свою свободу договору.

У ч. 1 ст. 70 СК України закріплено принцип, згідно з яким у разі поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, частки майна дружини та чоловіка є рівними, якщо інше не визначено домовленістю між ними. Таким чином, при укладенні договору про поділ спільного майна подружжя може відійти від цього принципу. У даному разі відступ від принципу рівності часток у договорі можливий як за обставин, що мають істотне значення, як це передбачає ч. 2 ст. 70 СК України, зокрема, якщо один із членів подружжя не дбав про матеріальне забезпечення сім'ї, приховав, знищив чи пошкодив спільне майно, витрачав його на шкоду інтересам сім'ї, так і за будь-яких інших обставин, які сторони передбачили в договорі про поділ, у тому числі й безумовно.

Водночас, як слушно зазначас О.В. Дзера, в сімейному законодавстві України мають бути передбачені норми, які містили б гарантію одержання одним із членів подружжя певної мінімальної частки у майні, що набувається під час шлюбу [7, с. 57]. Із цієї метою, на наш погляд, ст. 70 СК України слід доповнити частиною четвертою такого змісту: «У разі поділу майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, за домовленістю (договором) чоловіку/дружині гарантується право на одержання мінімальної частки у майні, що набуто під час шлюбу. Передбачений договором про поділ майна розмір частки не може ставити одного із подружжя у надзвичайно невідгідне матеріальне положення».

Крім того, варто зазначити, що у подружжя залишається право, закріплене у ч. 3 ст. 70 СК України, апелювати до суду про збільшення частки, передбаченої договором про поділ, у разі, якщо з нею, ним проживають діти, а також непрацездатні повнолітні син, дочка, за умови, що розмір аліментів, які вони одержують, недостатній для забез-

печення їхнього фізичного, духовного розвитку та лікування.

Подружжя має право встановити в договорі один із таких способів поділу їхнього спільного майна. По-перше, сторони можуть поділити речі між собою з урахуванням їх вартості і частки кожного у спільному майні, визначеної законом чи договором. Даний спосіб поділу майна є найпростішим. По-друге, сторони уповноважені передати майно у натурі одному з подружжя з покладанням на нього обов'язку компенсувати іншому його частку грошима. Такий спосіб поділу застосовується у випадку, коли у майнову масу включаються так звані неподільні речі. При цьому подружжя може у договорі точно вказати, в якому порядку і протягом якого часу будуть повернуті гроші. По-третє, подружжя вправі поділити майно у натурі, якщо це можливо без шкоди для його господарського призначення. Даний спосіб поділу спільного майна стосується подільних речей, що при поділі не змінюють своїх корисних властивостей, а лише зменшуються у кількісному вираженні. Найчастіше поділ майна у натурі здійснюється щодо житлового будинку, який належить подружжю. По-четверте, подружжя має право продати майно і поділити між собою отриману суму. Чинним сімейним законодавством не передбачений такий спосіб поділу подружнього майна. Однак він не суперечить закону, тому може бути включений у договір.

Подружжя вправі за домовленістю застосувати і комбінований спосіб поділу майна: деякі речі можуть бути поділені між ними у натурі, інші – реалізовані з поділом отриманої суми, треті – передані одному із подружжя з визначенням грошової компенсації іншому члену подружжя тощо.

Об'єктом договору про поділ майна є набуто подружжям за час перебування в шлюбі майно, наявне на момент укладення договору. Характерною особливістю досліджуваного договору є те, що майбутнє майно подружжя, тобто те, яке відсутнє на момент укладання договору і буде належати подружжю лише в майбутньому, не може складати його предмет. Поруч із речами предметом даного договору можуть бути права вимоги та борги. Наприклад, у власність одного з подружжя може бути передана придбана в кредит квартира разом із покладанням на нього зобов'язання погашення решти боргу.

Необхідно відокремлювати договір про поділ майна подружжя, що перебуває в їх спільній сумісній власності, від договору про виділ майна (частки) дружині, чоловікові зі складу всього майна подружжя (ч. 2 ст. 69 СК України). Принципова різниця між поділом і виділом полягає в тому, що у першому випадку право спільної власності припиняється щодо всього майна подружжя, а у другому – тільки стосовно певної речі або речей.

Особливість спільної сумісної власності подружжя полягає в тому, що у багатьох випадках їм належить право не на одну конкретну річ, а на їх сукупність. Отже, подружжя може не припинити режиму спільності щодо всього належного їм майна, поділивши його, а здійснити виділ певної речі або частки (наприклад, будинку чи 1/2 будинку) і припинити лише стосовно неї режим спільності. Відповідно до вказаного договору виділене майно виокремлюється із загальної маси спільних речей і стає особистою приватною власністю одного з членів подружжя. Результатом поділу майна, що перебуває у спільній власності, є припинення режиму спільності; у разі здійснення виділу право спільної власності припиняється тільки щодо окремо виділеного об'єкта.

В умовах сьогодення в теорії сімейного права України поширення набула думка про те, що якщо одному з подружжя виділена певна річ за вказаним договором, то у цьому разі відбувається зменшення його частки у праві спільної сумісної власності щодо майна, яке залишилося [9, с. 149]. Вказана позиція не знаходить свого підтвер-

дження в положеннях чинного сімейного законодавства України та не відповідає практиці, що склалася при укладенні даного виду договору. Необхідно наголосити, що частка у спільній власності подружжя у разі укладення договору про виділ може бути зменшена, тільки якщо це було прямо зазначено в самому договорі.

У цьому питанні слід підтримати позицію В. К. Антошкіної, відповідно до якої якщо відбувається виділ майна дружині/чоловікові зі складу всього майна подружжя і в договорі не зазначається, що при поділі частка цього подружжя буде зменшена і на скільки, то такий договір можна вважати безвідплатним, і його укладення не впливатиме на визначення часток у праві власності подружжя на майно при подальшому поділі [10, с. 95]. С. Я. Фурса вказує, що можливий ще такий варіант вказаного договору, за яким певна річ стає приватною власністю одного з членів подружжя, який з власних грошей відшкодовує половину її вартості іншому. Автор вважає, що в цьому випадку має укладатися договір про виділення зі спільної сумісної власності прав особою власності на річ [11, с. 94].

Необхідно також додати, що на сьогодні існує практична необхідність в укладенні договорів про виділ частки у спільному майні подружжя. Наприклад, коли одному з подружжя виділяється ½ частки у праві власності на будинок, а все інше майно (квартира, автомобіль, земельна ділянка тощо) залишається у спільній власності.

Таким чином, результатом укладення договору про виділ майна (частки) дружині, чоловікові зі складу всього майна подружжя буде виділення певної речі (частки) зі всього майна подружжя, припинення стосовно неї режиму спільності. Про укладення відповідного договору буде йтися тоді, якщо така річ (частка) перейде у власність другого з подружжя безвідплатно. За умови ж зазначення в договорі положення про зменшення частки того з подружжя, до якого перейшли права на річ (частку), вказане застереження повинно бути враховано при поділі всього майна подружжя в майбутньому.

Нерідко в одного із членів подружжя виникає потреба розпорядитися на користь іншого (продати, подарувати, обміняти, передати за договором довічного утримання тощо) своєю часткою у спільній сумісній власності. На практиці правові процедури, пов'язані з виділенням частки одного із членів подружжя зі складу спільної сумісної власності, виявляються доволі складними. У даному разі чинним сімейним законодавством України передбачено можливість укласти договір про відчуження одним із членів подружжя на користь іншого своєї частки у праві спільної сумісної власності без її виділу (ч. 2 ст. 64 СК України).

Вказаний договір може бути включений у групу подружніх договорів лише умовно. З правової точки зору в даному випадку можна говорити не про самостійний договір, а про механізм здійснення правочинів із майном подружжя. Частиною другою ст. 64 СК України закріплено два самостійні етапи дій подружжя. По-перше, чоловік та дружина визначають свої частки у праві власності на майно; по-друге, вони домовляються про спосіб відчуження частки одного з членів подружжя на користь іншого (чоловік може, наприклад, подарувати свою частку дружині або продати її).

У межах першої групи договорів (про встановлення та зміну правового режиму майна) подружжя має право укладати не тільки ті, які безпосередньо передбачені в СК України, а й непоіменовані договори. До таких може бути віднесено: договір про об'єднання майна подружжя, договір про передачу роздільного майна одного з членів подружжя у спільну часткову або спільну сумісну власність подружжя, договір про визначення часток у спільній сумісній власності подружжя тощо. Усі наведені договірні конструкції ґрунтуються на положеннях ч. 1 ст. 64 СК України.

Серед договорів, що визначають порядок користування майном, виокремлюються договори подружжя про користування їхнім спільним майном та договори подружжя про користування їхнім роздільним майном.

Необхідність укладення таких договорів обумовлена тим, що у складі спільного майна можуть перебувати і неподільні речі, потреба в яких є і в чоловіка, і в дружини. Зрозуміло, що в силу їх неподільності або відсутності бажання ділити речі (якщо вони є подільними), найоптимальнішим варіантом вирішення даного питання є укладення договору про порядок користування майном. Наприклад, подружжя може укласти договір про порядок користування спільним автомобілем, визначивши дні чи інші більш тривалі часові проміжки, протягом якого кожен із них може користуватися цим об'єктом права спільної сумісної власності.

За договором про користування спільним майном подружжя може:

- визначити, яким чином використовуватиме спільне майно, а саме: встановити черговість користування річчю кожним із них; спільне користування річчю; надання її в користування одному з членів подружжя з виплатою грошової компенсації чи без такої; невикористання речі певний проміжок часу тощо;

- домовитися про порядок користування плодами та доходами, якщо річ, яка є предметом договору, плодоносить або дає приплид;

- вирішити питання про утримання майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності тощо.

Чинне сімейне законодавство жодним чином не регулює питання про форму даного договору, тому слід звертатися до загальних положень про форму правочину, визначених у ст. 205-209 Цивільного кодексу України.

Стосовно договорів подружжя про користування роздільним майном В. К. Антошкіна виокремлює два види таких договорів [10, с. 110]: а) про користування одним із членів подружжя майном іншого (договори орендного типу); б) про встановлення сервітутів. У першому випадку відносини подружжя регулюватимуться загальними нормами зобов'язального права, в другому – нормами речового права.

Здійснене дослідження договірних регулювань майнових відносин подружжя з приводу їхнього спільного та роздільного майна в сімейному праві України є підставою для формулювання таких висновків:

1. На сучасному етапі в Україні варто констатувати кардинальні зміни у підходах до регулювання майнових відносин подружжя за рахунок розширення сфери диспозитивного регулювання. Чинний СК України передбачає можливість укладення таких видів майнових договорів подружжя: договору про відчуження одним із членів подружжя на користь іншого частки у праві спільної власності без виділу цієї частки (ч. 2 ст. 64 СК України); договору про визначення порядку користування майном (ст. 66 СК України); договору про поділ майна подружжя (ст. 69 СК України); договору про виділ майна (частки) одного з членів подружжя зі складу всього майна подружжя (ч. 2 ст. 69 СК України).

Характерним для цієї групи договорів є те, що їх предметом виступає майно, що є в наявності на момент укладення подружжям відповідного договору. Це майно вже має певний правовий режим (належить до числа спільного або роздільного).

2. Практичне значення має класифікація договорів стосовно подружнього майна, відповідно до якої виокремлюються:

- а) договори, спрямовані на встановлення та зміну правового режиму майна подружжя;

- б) договори, що визначають порядок користування майном (спільним та роздільним).

3. Найбільшого поширення у договірній практиці подружжя в Україні на сьогодні набув договір про поділ май-

на подружжя, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Вказаний договір є двостороннім, консенсуальним та відплатним.

4. Договір про поділ спільного майна може бути укладено тільки після реєстрації шлюбу, оскільки поділу підлягає майно, яке вже стало спільною власністю подружжя. Цим договір про поділ спільного майна відрізняється від шлюбного договору, в якому встановлюється режим майна подружжя, що ними буде придбано в майбутньому.

5. СК України не визначає умов, які повинні міститись у договорі про поділ майна подружжя. На підставі проведеного дослідження можна запропонувати такий перелік умов даного договору, а саме: а) предметний перелік конкретних речей, інших об'єктів, які входять до складу спільного майна, що підлягає поділу; б) характеристика та вартість кожного об'єкта, що підлягає поділу; в) визначення часток або пропорцій, в яких здійснюється поділ майна подружжя; г) способи поділу майна.

6. При укладенні договору про поділ спільного майна подружжя вправі відійти від принципу рівності часток, закріпленого ч. 1 ст.70 СК України. При цьому в сімейному

законодавстві України мають бути передбачені норми, які містили б гарантію одержання одним із членів подружжя певної мінімальної частки у майні, що набувається під час шлюбу.

7. Необхідно відокремлювати договір про поділ майна подружжя, що перебуває в їхній спільній сумісній власності, від договору про виділ майна (частки) дружині, чоловікові зі складу всього майна подружжя (ч. 2 ст. 69 СК України), а також договору про відчуження одним із членів подружжя на користь іншого своєї частки у праві спільної сумісної власності без її виділу (ч. 2 ст. 64 СК України).

8. Подальші дослідження в галузі договірної регулювання відносин подружжя щодо їхнього спільного та роздільного майна мають бути спрямовані на всебічне та комплексне вивчення кожного окремо взятого виду договору в сімейному праві України, визначення їх правової природи та характерних ознак, поняття та змісту, суб'єктного складу, особливостей виконання та застосування відповідальності, а також підстав та порядку припинення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Маслов В. Ф. Имущественные отношения в семье / В. Ф. Маслов. – Харьков, 1974. – 184 с.
2. Ариванюк Т.О. Правове регулювання відносин власності між подружжям : дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Т. О. Ариванюк. – К., 2002. – 190 с.
3. Жилинкова И. В. Брачный договор / И. В. Жилинкова. – Х., 2005. – 174 с.
4. Граве К. А. Имущественные отношения супругов / К. А. Граве. – М., 1960. – 117 с.
5. Поссе Е. А. Проблемы семейного права / Е. А. Поссе, Т. А. Фадеева. – Л., 1976. – 115 с.
6. Советское семейное право / под ред. В. Ф. Маслова, А. А. Пушкина. – К., 1982. – 221 с.
7. Дзера О. В. Деякі проблеми врегулювання відносин власності подружжя в новому СК України / О. В. Дзера // Юридична Україна. – 2003. – № 1. – С. 54–57.
8. Гражданское право : [учеб.] : в 3 т. / под ред. А. П. Сергеева, Ю. К. Толстого. – Т. 3. – М., 2005. – 784 с.
9. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / З. В. Ромовська. – К., 2003. – 432 с.
10. Антошкіна В. К. Договірне регулювання відносин подружжя : дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / В. К. Антошкіна. – Х., 2006. – 208 с.
11. Фурса С. Я. Настільна книга нотаріуса: Сімейні відносини в нотаріальному процесі / С. Я. Фурса, Л. Ю. Драгневич, Є. І. Фурса. – К., 2003. – 352 с.

УДК 347.94

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЛЕЖНОСТІ ДОКАЗІВ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Москалюк Н.Б.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної власності
Тернопільський національний економічний університет

У статті аналізуються вимоги міжнародного, регіонального та національного законодавства до доказів з позиції можливості їх застосування у процесі захисту прав інтелектуальної власності. Значна увага автором приділяється нормативно-правовим вимогам можливості судових органів постановляти рішення про надання доказів, що мають значення при порушенні прав інтелектуальної власності та знаходяться в іншій стороні, без шкоди для охорони конфіденційних даних.

Ключові слова: належні докази, порушення прав, захист прав інтелектуальної власності, вимога суду, охорона конфіденційних даних.

Москалюк Н.Б./ АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОТНОСИМОСТИ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ ПО ДЕЛАМ О НАРУШЕНИИ ПРАВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ / Тернопольский национальный экономический университет, Украина

В статье анализируются требования международного, регионального и национального законодательства к доказательствам с позиции возможности их применения в процессе защиты прав интеллектуальной собственности. Значительное внимание автором уделяется нормативно-правовым требованиям возможности судебных органов принимать решение о предоставлении доказательств, имеющих значение при нарушении прав интеллектуальной собственности и находящихся у другой стороны, без ущерба для охраны конфиденциальных данных.

Ключевые слова: надлежащие доказательства, нарушение прав, защита прав интеллектуальной собственности, требование суда, охрана конфиденциальных данных.